

Aan:
de voorzitter en leden van
provinciale staten van Drenthe

Assen, 10 april 2008
Ons kenmerk 15/5.6/2008004309
Behandeld door de heer A. Scheper (0592) 36 55 29
Onderwerp: Voorbereiding Uitwerkingsplan stikstofreductie

Geachte voorzitter/leden,

In POP II (blz. 252) is afgesproken een uitwerkingsplan op te stellen voor een integrale aanpak van stikstofgerelateerde natuur- en milieuproblemen (hierna te noemen Uitwerkingsplan stikstofreductie). Als voorbereiding hierop heeft de provincie de universiteit van Wageningen (Alterra) gevraagd de effectiviteit van ons stikstofbeleid te onderzoeken.

De belangrijkste stikstofbronnen zijn in Nederland de uitlaatgassen van het verkeer (stikstofoxiden), de landbouw (ammoniak, lachgas en nitraat) en de industrie (via de schoorsteen stikstofoxiden, via afvalwater nitraat).

Alterra-rapport

Uit het rapport blijkt dat het emissieplafond voor Drenthe met 25% wordt overschreden en dat ongeveer driekwart van de stikstof van buiten Drenthe afkomstig is (de achtergronddepositie) en dat een kwart toe te schrijven is aan de landbouw in Drenthe. De stikstofemissies uit de Drentse industrie en het Drentse verkeer voldoen in Drenthe aan de gestelde normen hiervoor.

Provinciale denkrichting

Op basis van dit rapport hebben wij een denkrichting voorgesteld voor ons Drents stikstofbeleid. Deze denkrichting is op 27 maart 2008 aan de Commissie Landelijk Gebied voorgelegd en alle deelnemers konden zich hierin vinden. De voorgestelde denkrichting houdt in dat de provincie zich inzet op die gebieden waar het meeste rendement qua stikstofreductie te behalen is voor het halen van de natuur- en milieudoelstellingen. Wij noemen dit de regionale meerwaarde. Dit vertaalt zich in bepaalde gebieden (de voorkeursgebieden genoemd) van de provincie waar de beste mogelijk-

heden zijn voor stikstofreductie van de gebiedseigen depositie. Dit is weergegeven in bijgevoegde figuur. Ook zijn de conclusies uit het Alterra-rapport als bijlage toegevoegd.

Provinciale mogelijkheden

De provincie heeft echter beperkte mogelijkheden om de stikstofbelasting te verminderen. De stikstofuitstoot van een deel van de industrie kan worden en wordt gereguleerd via provinciale milieuvergunningen. Op landelijke wetgeving (mestbeleid) en op de verkeersbronnen heeft de provincie geen of zeer weinig invloed. De provincie kan wel bovenwettelijke maatregelen stimuleren en heeft provinciaal beleid geformuleerd inzake stikstof. Het bekende en sprekende voorbeeld hiervan in de landbouw is het project Bedreven bedrijven Drenthe. Dit project richt zich op het nutriëntenmanagement op melkveebedrijven via de kringloopbenadering en heeft aangetoond emissiebeperkend te zijn. Maar ook bijvoorbeeld de bouw van emissiearme stallen en het installeren van luchtwassers, zijn mogelijk oplossingsrichtingen voor de provincie. Voor deze laatste twee voorbeelden bestaan landelijke stimuleringsprogramma's. Voor varkens- en pluimveestallen bestaat een investeringsaftrek via de Maatlat Duurzame Veehouderij. Recentelijk vallen ook melkveestallen onder deze investeringsaftrek. Voor luchtwassers is landelijk € 15 miljoen subsidie beschikbaar gesteld. Deze is inmiddels ruim overtekend.

Op hoofdlijnen zijn er voor melkveehouderijen drie mogelijkheden om de stikstofuitstoot te verminderen: het verplaatsen van de bron naar een minder gevoelige locatie (uitplaatsing naar bijvoorbeeld de Veenkoloniën), overgaan op de verbrede landbouw (bijvoorbeeld een recreatiebedrijf erbij) of het verminderen van de uitstoot op het bedrijf zelf. Bij de eerste twee mogelijkheden wordt de stikstofuitstoot niet verminderd, maar slechts verplaatst bij het eerste voorbeeld, of is er geen garantie, in het tweede voorbeeld. Voor de grote groep melkveehouderijen is de derde mogelijkheid, het daadwerkelijk verminderen van de stikstofproductie, voor de provincie de meest effectieve oplossing.

De vorengenoemde denkrichting is het uitgangspunt voor het nog op te stellen Uitwerkingsplan stikstofreductie.

Hoogachtend,

gedeputeerde staten van Drenthe,

, secretaris

, voorzitter

Bijlage(n):
jk.coll.

Bijlage.

Conclusies uit Alterra-rapport: Effectiviteit integraal stikstofbeleid in de provincie Drenthe

De huidige (2004) situatie

- De kritische depositie wordt in ruim driekwart van het natuurareaal areaal overschreden met gemiddeld $321 \text{ mol N ha}^{-1} \text{ jr}^{-1}$
- De nitraatnorm voor grondwater ($50 \text{ mg NO}_3/\text{l}$) wordt in ca 20% van het totale landelijk gebied overschreden en in ruim 30% van het areaal landbouwgronden
- Oppervlakte waternorm ($2,2 \text{ mg N/l}$) wordt in bijna 55% van het totale landelijk gebied overschreden en in 60% van het areaal landbouwgronden. Hierbij moet wel bedacht worden dat dit een overschatting is omdat het hier om de concentratie in het toevoerende water gaat. In het oppervlaktewater zal ten gevolge van denitrificatie en immobilisatie de concentratie afnemen.
- De stikstofaanvoer via kunstmest en dierlijke mest in 2004 naar landbouwpercelen bedroeg gemiddeld respectievelijk 147 en 156 kg N ha^{-1} en is lager dan het landelijk gemiddelde. Deze bedragen respectievelijk 217 en 238 kg N ha^{-1} .
- De NH_3 emissie op bedrijfsniveau bedraagt $40 \text{ kg NH}_3\text{-N ha}^{-1}$, bestaande uit 19 kg ha^{-1} aanwendingsemissie en 21 ($40\text{-}19$) kg ha^{-1} emissie vanuit stallen en opslagen.
- De gemodelleerde NH_3 emissie vertoont conform de verwachting een (zwak) positief verband met de Nitrofiële Indicatie Waarde (NIW) en een (zwak) negatief verband met Acidofiele Indicatie Waarde (AIW).
- De totale Drentse NH_3 emissie vanuit de landbouw bedraagt $7,4 \text{ kton NH}_3$; hiermee wordt het provinciale NH_3 -plafond van $6,1 \text{ kton}$ met ca 25% overschreden. Het NEC gerelateerde plafond van $7,5 \text{ kton NH}_3$ voor 2010 wordt echter niet overschreden. Dit laatste betreft het plafond dat gerelateerd is aan het enige officieel geldende Europese emissie plafond van 128 kton NH_3 .
- De gemiddelde N depositie op de habitatgebieden in Drenthe, waarvoor een kritische depositie waarde geldt, bedraagt $1530 \text{ mol N ha}^{-1} \text{ jr}^{-1}$.
- De N depositie op de natuurgebieden in Drenthe wordt overheerst door de bijdrage van de achtergronddepositie (dit betreft alle NH_3 van buiten Drenthe en alle NO_x).
- Het merendeel van de N depositie op de natuurgebieden is achtergronddepositie (40% NH_3 van buiten landbouw provincie Drenthe en 33% NO_x zowel van binnen als buiten Drenthe). De overige 27% is afkomstig van de landbouw uit Drenthe (16% vanuit puntbronnen en 11% vanuit oppervlaktebronnen).
- In het habitatgebied Bargerveen is de gemiddelde overschrijding het hoogst (1046) terwijl er in het Zuidlaardermeergebied en het Leekstermeergebied geen sprake is van overschrijding.
- Voor alle van de 692 geregistreerde locaties met vennen in Drenthe wordt de kritische depositie overschreden.
- De gemodelleerde gemiddelde nitraatconcentratie ($29 \text{ mg NO}_3 \text{ l}^{-1}$) onder landbouwgronden voor 2004 wordt met INITIATOR2 met ruim 25% onderschat ten opzichte van de gemeten concentratie ($40 \text{ mg NO}_3 \text{ l}^{-1}$) in 2006.

Effecten van maatregelen

Het nemen van maatregelen in de melkveehouderij (maatregel 2) leidt gemiddeld tot een vermindering van de N-uitspoeling naar zowel het grondwater als het oppervlaktewater met ca. 15% procent.

De emissiebeperkende maatregelen in de varken- en pluimveehouderij (maatregel 1) heeft nauwelijks tot geen effect op de N-uitspoeling. Ten gevolge van afwenteling is er zelfs sprake van een geringe verhoging van de drainageafvoer naar het oppervlaktewater.

De N₂O-emissie wordt alleen verminderd door maatregelen in de melkveehouderij (10%). Emissiebeperkende maatregelen in varkens- en pluimveehouderij leiden zelfs tot een lichte verhoging (met 9%) van de N₂O-emissie ofwel een afwenteling van het thema milieu op het thema klimaat. Door de afname van de ammoniakemissie is er sprake van een verhoging van de stikstoftoevoer naar bodem en grondwater. Dit zorgt voor een hogere nitraatconcentratie, maar ook een hogere de(ni)trificatie met als gevolg een verhoging van de N₂O-emissie. Zie bijvoorbeeld De Vries et al. (2003b) voor meer achtergrond bij deze vorm van afwenteling.

Van de doorgerkende maatregelen in de Drentse landbouw wordt het grootste effect op de overschrijding van de kritische depositie verkregen door maatregelen in de melkveehouderij (maatregel 2), van 78% overschrijding naar 70%. Het effect op de reductie in overschrijding van de kritische depositie als gevolg van toepassing luchtwassers in de varkens- en pluimveehouderij is gering (van 78% naar 76%). De grootste winst wordt echter verkregen ten gevolge van het vigerende generieke beleid tot het jaar 2010 (maatregel 3).

Gezien de hoge achtergronddepositie is generiek beleid noodzakelijk om de natuur in Drenthe te beschermen. Het effect op de natuurgebieden in Drenthe als gevolg van terugdringen van deze achtergronddepositie is groot. Gebiedsgerichte maatregelen met betrekking tot stal- en opslagemissie (luchtwassers) hebben maar betrekking op een klein gedeelte van de totale stikstofdepositie op de natuurgebieden in Drenthe. Het totale effect (daling depositie of minder overschrijding kritische depositiewaarde) op de natuurgebieden is dan ook gering. Dit komt door het sterk lokale effect van de maatregel, gecombineerd met een hoge achtergronddepositie. Wel kan de maatregel op lokaal niveau bij hoge emissies nabij natuurgebieden hoge piekbelastingen terugdringen. Maatregelen met betrekking tot aanpassing van het nutriëntenmanagement zijn niet geschikt om piekbelasting terug te dringen. Daarentegen kan bij brede inzet van deze maatregel wel een steentje bijdragen aan de algemene reductie van de 'ammoniakdeken' van gebiedseigen depositie. Daarnaast draagt deze maatregel ook bij aan een daling van uitspoeling naar grond- en oppervlaktewater.

Reductie gebiedsdeposities

- geen overschrijping bij totale N-depositie
- 80 - 100 % reductie
- 60 - 80 % reductie
- 40 - 60 % reductie
- 20 - 40 % reductie
- 0 - 20 % reductie
- geen mogeligheden

